

Марія ТРИСНЮК

здобувачка освітньо-професійної

програми «Публічне управління та адміністрування» ТНЕУ

Науковий керівник – д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ Алла МЕЛЬНИК

ОКРЕМІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

Земельна реформа є вагомим складовою економічної реформи та процесів децентралізації влади. Її здійснення пов'язано з інституційними процесами змін на макро- та мезорівнях.

На сьогодні земельні ресурси територіальних громад є ключовими для економічного базису системи місцевого самоврядування. Як свідчить зарубіжний досвід, ефективна реалізація права володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами забезпечує територіальній громаді ефективну організацію її життєдіяльності.

За оцінками фахівців, місткість територіального простору України за біокліматичним і землересурсним потенціалом достатня для нормального життя 150-160 млн. осіб, а виробництво харчових продуктів може прогодувати 400 млн. осіб. В Україні склався надзвичайно високий рівень освоєння життєвого простору: у господарське використання залучено понад 92% території; 5 млн. га (майже 8%) перебуває у природному стані (болота, озера, ріки, гори); 82% площі земель використовують як основний засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві. До сільгоспвиробництва залучено 71,2% території суші. Водночас внутрішньогалузеве використання земель в агропромисловому комплексі носить екстенсивний характер. Під внутрішньогосподарське будівництво, інші невиробничі потреби зайнято 5-7% загальної площі продуктивних земель [1].

Право володіння, користування та розпорядження земельними ресурсами громади визначаються, насамперед, Конституцією України, законами України, підзаконними актами центральних органів виконавчої влади, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування усіх рівнів. Однак, як свідчить аналіз інституційного базису регулювання земельних відносин на рівні громад, їх законодавче націлення на зростання економічного, соціального розвитку, особливо сільських громад, є доволі колізійним.

На сьогодні однією з гострих проблем місцевого розвитку є подолання відстороненості місцевої влади від вирішення питань у сфері земельних відносин. Для усунення такої ситуації доцільно надати органам місцевого самоврядування повноваження щодо вирішення питань забудови, чітко

визначити матеріальну основу місцевого самоврядування, шляхом ідентифікації всіх земель, що перебувають у власності територіальних громад. Ключовим у цьому аспекті має стати надання територіальним громадам права повного розпорядження земельними ресурсами своєї території, об'єднання земельних ресурсів в рамках міжмуніципальної взаємодії для виконання спільних програм та проектів економічного та соціального спрямування.

Згідно вимог законодавства нині питання земельних відносин контролюються органами місцевого самоврядування лише в межах населених пунктів, а це лише близько 4% території України [2]. Очевидно, що актуальним є передання основної частини земельних ресурсів у розпорядження безпосередньо громадам, а іншу частину – під контроль держави. Роль держави повинна полягати, насамперед, у забезпеченні контролю за законодавчо правильним та раціональним використанням земельних ресурсів на засадах сталого розвитку територій.

Таким чином, громади повинні мати право розпорядження землями, розташованими за межами відповідних населених пунктів. Вони повинні розпоряджатися ділянками не як тимчасові розпорядники земель державної власності, а як повноцінні власники комунальних земель. Громади повинні мати економічні ресурси для свого ефективного розвитку, а Держгеокадастр як інституційний регулятор повинен здійснювати тільки контроль за використанням землі.

На наше переконання, врахування вищевказаних аспектів при удосконаленні земельного законодавства дасть змогу значно зменшити кількість потенційних конфліктів у процесі управління територіями та забезпечить їх повноцінний розвиток.

Ключовим вектором інституційних змін у сфері управління земельними ресурсами на місцевому рівні повинна бути концепція реформування інституту права на землю. Надання органам місцевого самоврядування реальних повноважень щодо управління земельним фондом громад дозволить збільшувати дохідну частину місцевих бюджетів в частині плати за землю, що автоматично зміцнюватиме матеріальну та фінансову основу місцевого самоврядування.

Використані джерела

1. Шарий Г.І., Тимошевський В.В., Міщенко І.А. Управління земельними ресурсами: навчальний посібник. Полтава: ПолтНТУ, 2019. 172.
2. Третяк А.М. Землеустрій в Україні: теорія, методологія: монографія. Херсон: Гринь Д.С., 2013. 650 с